

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

*Стець Карина Андріївна,
вчитель інформатики,
СЗШ № 86, м. Львів, Україна
karinestets@gmail.com*

В епоху інформаційних технологій однією з ключових компетентностей громадянина XXI ст. є вміння самостійно набувати та адекватно застосовувати на практиці нові знання. Формування навчальної самостійності учнів багато в чому залежить від використовуваної системи оцінювання. Адже, процес оцінювання здійснює значний вплив на освітню діяльність в цілому. Наприклад, британські педагоги-дослідники Д. Браун, Д. Булл та М. Пендлбері стверджують: «За допомогою оцінювання можна з'ясувати, що учні вважають важливим, яким чином вони витрачають свій час, якими учнями, а згодом і випускниками вони себе уявляють. Учні дістають власні уроки з отриманої оцінки, які можуть збігатися з тими параметрами оцінювання, яким надає важливість педагог... Якщо хочете змінити процес навчання, змініть методи оцінювання» [4, с. 7]. При цьому система оцінювання повинна бути природно вбудована в урок і бути гнучкою, підлаштовуватися під освітні ситуації та освітні потреби кожного учня. Усе це повною мірою реалізується у технологіях формувального оцінювання.

Формувальне оцінювання тлумачиться як інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу вчителю визначати потреби учнів та відповідним чином адаптовувати процес навчання [2, с. 11].

Проаналізуємо специфіку, педагогічні особливості та інструменти реалізації формувального оцінювання.

Формувальне оцінювання, зазвичай, визначається як процес оцінки, який базується на певних стандартах, критеріях та шкалах. Наведемо деякі переваги формувального оцінювання порівняно з іншими методами оцінювання [3]: оцінювання під час навчання; мотивація; вчасне виявлення проблем; формування впевненості учнів у собі.

Хоча формувальне оцінювання має свої переваги, важливо також враховувати його обмеження та контекст застосування. Наприклад, воно може бути менш підходящим для оцінювання творчих аспектів навчання або вимагати значних ресурсів для проведення.

Незважаючи на переваги, формувальне оцінювання має і свої недоліки порівняно з іншими методами оцінювання [4]: ризик перевантаження; нерозуміння з боку батьків; суб'єктивність в оцінці. Наприклад, при оцінюванні письмових

робіт або есе вчитель може бути схильним до своїх власних уподобань або переконань; недостатня увага до розвитку; стрес для учнів.

Інструменти формувального оцінювання – це засоби, які використовуються для постійного вимірювання, контролю та оцінки успішності здобувачів протягом навчального процесу. Їх головна мета – допомогти вчителю в розумінні того, наскільки ефективно здобувачі засвоюють матеріал та розвивають ключові навички.

Розглянемо деякі інструменти формувального оцінювання та їх характеристики.

Тестування з короткими відповідями або відкритими питаннями:

- цей тип тестів дозволяє учням відповідати на питання з короткими або розгорнутими відповідями;
- дозволяє виявити глибину розуміння матеріалу учнями;
- стимулює креативне мислення та аналітичні навички, оскільки учням потрібно обґрунтовувати свої відповіді.

Портфоліо:

- включає збір та представлення різноманітних робіт, які учень виконав протягом певного періоду;
- дозволяє учням відстежувати свій особистий прогрес та розвиток у часі;
- надає можливість вчителю та учням відзначити зміни у розумінні матеріалу та навичках.

Самооцінка та взаємооцінка:

- самооцінка дозволяє учням рефлексувати щодо свого власного навчання та оцінювати свій власний прогрес;
- взаємооцінка включає оцінку роботи однокласників, що сприяє розвитку співпраці, комунікації та аналітичних навичок.

Проектні завдання:

- проектні завдання дають учням можливість застосовувати свої знання та навички у практичних ситуаціях;
- сприяє розвитку креативності, проблемного мислення та комунікативних навичок.

Практичні вправи та лабораторні роботи:

- практичні вправи та лабораторні роботи дозволяють учням експериментувати та досліджувати матеріал на практиці;
- сприяє розвитку навичок розв'язання проблем, технічного мислення та вміння працювати з даними.

Оцінка за участю:

- оцінка за участь включає в себе оцінку активності, зацікавленості та внеску учням у навчальний процес;
- сприяє розвитку комунікативних навичок, співпраці та лідерства.

Ці інструменти формувального оцінювання можуть бути використані в різних комбінаціях в залежності від потреб конкретного предмету, матеріалу та особливостей учнів. Вони допомагають стимулювати активне навчання, забезпечують зворотний зв'язок учням та допомагають вчителю адаптувати свій підхід для кращого сприйняття навчального матеріалу.

Існує низка програм та онлайн-інструментів, які можуть бути корисними для впровадження формувального оцінювання в навчальному процесі [1]. Ось деякі з них:

1. Google Classroom – це безкоштовний інструмент для управління класом, що дозволяє вчителям створювати, роздавати та оцінювати завдання. Він також підтримує функції для проведення тестів і надання зворотного зв'язку.
2. Edmodo – це платформа для навчання, яка об'єднує вчителів, учнів і батьків. Вона дозволяє створювати та проводити оцінювання, надавати зворотний зв'язок, а також використовувати різноманітні інструменти для моніторингу прогресу учнів.
3. Kahoot – інтерактивна платформа для створення вікторин і опитувань. Вона дозволяє вчителям швидко оцінювати розуміння учнів та проводити змагання в режимі реального часу, що робить процес навчання цікавим і захоплюючим.
4. Quizlet – це онлайн-інструмент для створення флеш-карток і тестів. Він дозволяє учням самостійно перевіряти свої знання, а вчителям – відстежувати прогрес учнів.
5. Padlet – віртуальна дошка, на якій учні можуть розміщувати свої роботи, а вчителі – коментувати та оцінювати їх. Це зручний інструмент для проведення групових проєктів і обговорень.
6. Plickers – інструмент для швидкого проведення опитувань у класі без використання індивідуальних пристроїв учнів. Вчителі сканують відповіді учнів за допомогою мобільного додатка.
7. Microsoft Forms – інструмент для створення опитувань, тестів і анкет. Він інтегрується з іншими сервісами Microsoft, що робить його зручним для використання в рамках існуючої інфраструктури школи.
8. Canva – це платформа графічного дизайну, яка дозволяє користувачам створювати графіку, презентації, плакати та інший візуальний контент для соціальних мереж.
9. Triventy – сервіс для створення опитувань і вікторин. Учитель створює тест або вікторину на своєму комп'ютері, а учні можуть відповідати на запитання зі своїх мобільних пристроїв.
10. Mentimeter – інструмент для створення мобільних опитувань та онлайн-презентацій. Сервіс онлайн-опитування Mentimeter: як створити запитання, провести опитування та переглянути результати.

Ці програми допомагають вчителям ефективно впроваджувати формувальне оцінювання, відстежувати прогрес учнів, надавати зворотний зв'язок та адаптувати навчальний процес відповідно до потреб кожного учня.

Таким чином, формувальне оцінювання є важливим інструментом в сучасній освіті, який дозволяє забезпечити не лише оцінку навчальних досягнень учнів, а й активно підтримує їхній процес навчання та розвиток. Його переваги, такі як орієнтація на розвиток, неперервність, залучення учнів та різноманітність методів, роблять його привабливим для використання у закладах освіти. Однак, формувальне оцінювання також має свої недоліки. Серед них схильність до суб'єктивності, можливість обмеження виявлення індивідуальних потреб та здібностей учнів, а також потреба у великих часових затратах на підготовку та проведення оцінювання.

Отже, використання формувального оцінювання варто розглядати як частину комплексного підходу до оцінювання в освітньому процесі. Важливо враховувати як його переваги, так і недоліки, і забезпечувати баланс між різними методами оцінювання залежно від конкретних потреб учнів та освітнього контексту.

Список використаних джерел:

1. Генсерук Г.Р., Громяк М.І. Застосування цифрових технологій для формувального оцінювання в процесі підготовки майбутніх учителів. *Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук у контексті вимог Нової української школи: матеріали Міжнар. наук.практ. конф. 14 травня 2020 р., м. Тернопіль., 2020. С. 38-40.*
2. Морзе Н., Вембер В., Гладун М. Використання цифрових технологій для формувального оцінювання. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету.* 2019. Вип. спецвип. С. 202-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeemu_2019_spetsvip
3. <https://formula.education/2023/02/22/koryst-formuvalnogo-oczinyuvannya/>
4. <https://osvitoria.media/experience/yak-otsinyuvaty-ne-za-pomylky-a-za-dosyagnennya/>
5. Brown G., Bull J., Pendlebury M. *Assessing student learning in higher education.* L.: Routledge, 1997. 321 p.